

Divoká voda

cesta
na vrchol

*Autoři i nakladatelství děkují všem, o kterých se v knize píše, za vstřícný přístup a spolupráci.
Zvláštní poděkování patří Zuzaně Trojákové a Robertu Kneblovi.*

Autoři a nakladatelství děkují za spolupráci při přípravě knihy Českému svazu kanoistiky.

Jaroslav Cícha
Fotografie Eduard Erben

Divoká voda cesta na vrchol

Grada Publishing

Jaroslav Cícha
Fotografie **Eduard Erben**

Divoká voda

cesta na vrchol

Vydala Grada Publishing, a.s., U Průhonu 22, 170 00 Praha 7

tel.: +420 220 386 401, obchod@grada.cz, www.grada.cz

jako svou 6898. publikaci

Fotografie CPA Czech Photo Agency, ASC Dukla – Ivana Roháčková, Aleš Berka,
osobní archivy sportovců

Odpovědná redaktorka Ivana Kočí

Jazyková úprava Daniela Řezníčková

Grafická úprava a sazba Eva Hradiláková

Počet stran 160

První vydání, Praha 2018

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2018

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

ISBN 978-80-247-2656-4 (pdf)

ISBN 978-80-271-0792-6 (print)

Předmluva

Co způsobuje nadšení lidí z toho, že se svezou na kánoji nebo kajaku? Snad je to jednoduchá skutečnost, že si tyto lodě stále, alespoň zdánlivě, zachovávají pocit dávné minulosti, kdy člověk sedl do vydlabaného kmenu a začal plout po řece nebo jakékoli vodní ploše. Ke stavbě takové lodi v podstatě nepotřeboval žádné nástroje, stačil oheň, a ulomená větev nahradila pádlo. Takový základní stavební a uživatelský postup se samozřejmě „technologicky“ značně vylepšil v průběhu staletí.

Závodní kanoistika, rychlostní a vodní slalom a sjezd, patří stále mezi naše nejúspěšnější sporty v mezinárodním měřítku. Postavení českých sportovců bylo a je stále silné, nehledě ke způsobu, jakým jsme se zapsali do dějin celé světové kanoistiky. Naši závodníci, trenéři a činovníci hluboce ovlivnili vývoj celé světové kanoistiky. Styl jízdy

českých a československých závodníků se stal na dlouhá léta vzorem pro všechny. Tito závodníci byli a jsou nejen vynikajícími sportovci, ale i výbornými konstruktéry lodí, pádel a dalšího vybavení pro tento sport. Pro všechny tyto atributy měla zásadní význam rodinná sounáležitost, základ rodinných vodáckých „klanů“. A také pobyt v přírodě u vody. Ještě dnes rodiny a přátelé přespávají ve stanu při sjíždění řeky nebo při letních tréninkových táborech dětí, tedy ve věku, kdy se s kanoistikou mládež seznamuje. Toto vše zásadně a postupně vytváří velkou rodinnou a přátelskou sounáležitost všech závodníků.

Jen málokterý sport je tak úzce a nedílně spojen se základní podmínkou jeho bezpečného provozování jako kanoistika, ať na turistické úrovni nebo sportovně vrcholové. Bezpečnost a radost z pohybu je založena na nezištné vzájemné pomoci

aktérů, umocněná skutečnou blízkostí přírody a všech jejích krás.

A to mohou být také základní kořeny toho, proč česká kanoistika byla a je dosud skromná a proč dosáhla výsledků, jež jí mohou jiná sportovní odvětví závidět. Nikdy to nebyl sport pro slabé, zjištné a vypočítavé. Kanoistika vždy znamenala pouze odříkání, dřinu, lásku k přírodě a ke kamarádům a z toho vyplývající přirozeně kladný vztah k jedné z nejdůležitějších otázek dnešního moderního sportu – k chování fair play. Vstřebání těchto krásných lidských myšlenek a následně z toho vyplývající chování vrcholových závodníků je základem cesty na vrchol ve sportovním odvětví, jakým vodní slalom a celá kanoistika je.

Prof. Ing. Jaroslav Pollert, DrSc.
čestný předseda ČSK

Mgr. Jan Boháč
předseda ČSK

Závodění na divoké vodě a jeho historie

Rok 2018 se zdá být pro kanoistiku a zejména pro vodní slalom jedním z roků průlomových. Není to jen tím, že se po dvaceti letech vrací mistrovství Evropy na českou půdu, ale i změnami v jednotlivých kategoriích. Možná naposled uvidíme na vlnách závodníky v kategorii C2 mužů. Naopak odteď budeme častěji potkávat smíšené dvojice v mixu. Stále populárnější je i sjezd na divoké vodě. Čeští reprezentanti již od počátků těchto sportů patří k nejsilnějším kandidátům na medailové pozice v nejvyšších soutěžích ve všech kategoriích.

Jména jako Štěpánka Hilgertová, Lukáš Pollert, Vavřinec Hradilek nebo Vít Přindiš, z dřívějších generací Ludmila Polesnou, Vladimíra Jirásků či Petra Sodomku znají sportovní fanoušci po celém světě. Ale není to jen o jednotlivcích. Vodní slalom je sport typický úspěchy celých rodinných klanů. I o těch se dočtete v této knížce. Nechybějí Hilgertovi, Pollertovi, Prskavcovi, Přindišovi, Říhovi, Rohanovi nebo sjezdařské klany Mrůzků, Satků a Kneblů.

Vodní slalom a sjezd na divoké vodě mají silné základny mládeže, které se postupně prosazují na mezinárodní scéně. Na titul světových šampionů už z mladé generace dokázali dosáhnout Kateřina Kudějová, její tréninkový kolega Jiří Prskavec, Vavřinec Hradilek

i obrovské překvapení roku 2017 Ondřej Tunka. Česká republika tak drží titul mistra světa v mužském kajaku už od mistrovství světa v Londýně 2015.

Cesta na vrchol mapuje úspěchy našich závodníků na divoké vodě od konce minulého tisíciletí do dnešních dob. Ale už od dávných časů si čeští a českoslovenští reprezentanti připisovali velké mezinárodní úspěchy.

Kánoe, nebo kajak?

Kanoista je ten, kdo má jen půlku pádla a za trest musí v lodi klečet. Takto žertovně se rozlišují tyto dvě disciplíny. Úplně takhle to není. Kánoe je pomalejší než kajak, to je všeobecná zkušenost i ze závodů ve slalomu. Udělejme si představu, o kolik pomalejší kanoisté jsou. Bill Endicott vypočetl poměry časů vítězů všech olympiád a šampionátů: Nejmenší rozdíl dosáhl Tony Estanguet, a to časem, který odpovídal jen 100,6 % času nejrychlejšího kajakáře. V průměru se pak časy nejrychlejších „singlů“ pohybují kolem 105 % a deblkanoistů kolem 110 % časů nejrychlejších kajakářů.

Z historie

Historie kanoistiky je stará jako lidstvo samo. Používání nejrůznějších plavidel při překonávání řek a vodních toků bylo začátkem

tohoto sportu. Primitivní plavidla byla zobrazována na různých místech naší planety. Přes 6 tisíc let je starý stříbrný člun z hrobu sumerského krále. Kresba kanoistů pocházející z Egypta z 2. tisíciletí před naším letopočtem představuje osm jezdců v lodi s pádly.

Severoameričtí Indiáni používali plavidla, kánoe poháněné pádlem, pro dopravu, lov i pro válečné účely. Tato plavidla měla rozhodující vliv na pozdější sportovní a turistické pádlování. Do Evropy se kánoe dostala s Kolumbem. V Anglii byly tyto lodě používány k rekreačním účelům již v roce 1850 a odtud se pomalu rozšiřovaly do celé Evropy. První kánoe k nám přivezli angličtí obchodníci v 70. letech 19. století. Ferdinand Zinke odkoupil kánoe od Angličanů Stewense a Bradlyho, kteří poprvé sjeli Vltavu a Malši z Kaplice do Českých Budějovic. První kanadské kánoe se u nás objevily v roce 1912.

Eskymáci na dalekém severu používali loď, ve které mohli plout po rozbouraném moři – první kajaky. Při zvrhnutí se dokázali opět obrátit zpět, aniž plavidlo opustili – odtud termín eskymácký obrat. Nejstarší informace o využití kajaku ve střední Evropě pocházejí pravděpodobně z našich zemí. Uvádí se, že v 15. století jezdil po českých řekách rytíř Zachař z Pašiněvsi. Byl mu udělen erb s obrazem kajakáře s pádlem.

Kajak se v Evropě používal hlavně ve skandinávských zemích, ze kterých se postupně rozšířil do Evropy, kde už byl využíván k rekreačním a později i ke sportovním účelům. Jedním z jeho nadšených propagátorů byl Skot Mac Gregor, zakladatel anglického Royal Canoe Clubu, který postavil podle eskymáckého kajaku dřevěný pevný kajak nazvaný Rob-Roy. Následně s ním podnikl s velkým ohlasem řadu propagačních jízd po celé Evropě. Vynález skládacího kajaku v roce 1905 Alfrédem Heurichem přispěl k velké oblibě tohoto plavidla.

Kanoistika u nás

V Českých zemích má největší zásluhy o rozvoj vodní turistiky a kanoistiky Josef Rössler-Ořovský, který při ČYK (Český Yacht Klub) propagoval stavbu kánoí, které byly využívány pro turistiku na našich řekách. Po vzniku řady kanoistických klubů došlo v roce 1913 k založení Svazu kanoistů Království českého, předchůdce dnešního Českého svazu kanoistů.

Dne 20. ledna 1924 byla v Kodani založena Mezinárodní kanoistická organizace (International Representativeschaft für Kanusport, zkráceně IRK) zástupci Švédska, Dánska, Německa a Rakouska. Český svaz přistoupil k IRK v roce 1925 jako pátý člen a je řazen mezi pět zakládajících zemí. V roce 1933 v Praze proběhlo první mistrovství Evropy v rychlostní kanoistice, které přispělo k zařazení kanoistických soutěží do programu olympijských her roku 1936 v Berlíně. A již tam získali českoslovenští sportovci první olympijské medaile.

Na deblkánoích zvítězili Jan Brzák s Vladimírem Syrovátkou na 1000 m a Václav Mottl se Zdeňkem Škrdlantem na 10 km. Stříbrnou medaili přidal Bohuslav Karlík na singlakánoi. V roce 1938 se ve švédském Vaxholmu uskutečnilo i první mistrovství světa, kde zlatou medaili získali sestry Marta a Marie Pavlisovy na K2 600 m a Bohuslav Karlík s Janem (Felixem) Brzákem na C2 10 km. Mistrovství ČSR v rychlostní kanoistice se poprvé uskutečnilo v roce 1925.

Přibližně v době pražského mistrovství Evropy v rychlostní kanoistice se rodil i vodní slalom. Za první slalomové závody ve světě se uznává závod na řece Aare na jezu Rapperswilu ve Švýcarsku v říjnu roku 1933. Prvním československým průkopníkem vodního slalomu byl brněnský vodák František Smutný, který se svými spolupracovníky uspořádal 9. května 1937 první slalom na kajaku na českém území. Závod se konal v Brně na rozbořeném jezu u Bystrce. První mistrovství republiky ve vodním slalomu bylo uspořádáno v roce 1939 na Berounce pod Radotínem. První mistrovství ČSR ve sjezdu se jelo v roce 1957.

Po druhé světové válce vznikla v roce 1946 Mezinárodní federace kanoistiky (ICF), která nahradila rozpuštěnou organizaci IRK. Velkým úspěchem československé kanoistiky se stalo zvolení JUDr. Karla Popela předsedou ICF v letech 1954 až 1960. Československý kanoistický funkcionář byl pak až do své smrti v roce 1972 čestným předsedou ICF a zasloužil se mimo jiné i o uspořádání mistrovství světa

Slalomový kanál v Praze-Tróji

v roce 1958 v rychlostní kanoistice v Praze.

První oficiální mistrovství světa ve vodním slalomu se konalo roku 1949 v Ženevě. A roku 1959 se uskutečnil první světový šampionát ve sjezdu na divoké vodě. Až do poloviny šedesátých let se používaly otevřené kánoe a skládací kajaky (ty do roku 1963). Prvním českým mistrem světa ve slalomu se stal Vladimír Jirásek na C1 v Tacenu 1955, který také zvítězil v 1. ročníku ankety Sportovec roku. Prvním českým mistrem světa ve sjezdu byl Zdeněk Košťál na kajaku (F1) v Hainsbergu 1961.

V roce 1967 se uskutečnilo mistrovství světa ve vodním slalomu na Lipně a ve sjezdu na Labi ve Špindlerově Mlýně. Zlatou medaili tehdy vybojovala Ludmila Polesná na kajaku, Zdeněk Valenta s Miroslavem Stachem na deblkánovi a Jaroslava Krčálová s Milanem Svobodou v kategorii C2mix. Stříbrnou medaili získali Gabriel Janoušek s Milanem Horynou na C2 a bronzovou Karel Kumpfmüller na C1 a bratři Měšťanové na C2. Deblkanoisté tak obsadili všechny stupně vítězů! Ve sjezdu vybojovali zlatou medaili Petr Sodomka na C1 a na deblkánovi Jiří Dejla se Zdeňkem Fífkou.

Bronzovou medaili získal na singlkánovi Jiří Vočka.

Pro první olympijské soutěže ve vodním slalomu pořádané v roce 1972 v Mnichově byla vybudována umělá slalomová dráha v Augsburgu, ležícím zhruba 80 km od Mnichova. Následně byl do programu olympijských her zařazen slalom až v Barceloně 1992 a od té doby je již pravidelně součástí olympijských klání.

Mistrovství světa dospělých je pořádáno od roku 2001 každý rok, mistrovství světa juniorů v letech sudých (první se konalo v roce

1986 v rakouském Spittalau, v roce 1996 byla pořadatelem Česká republika). Světový pohár ve slalomu se pravidelně uskutečňuje od roku 1988, ve sjezdu na divoké vodě od roku 1989.

V roce 1994 v Praze-Troji proběhlo I. akademické mistrovství světa ve vodním slalomu a o rok později byl na stejném místě poprvé uspořádán jeden ze závodů série Světového poháru. V letech 2006 a 2013 zde vodní slalomáři bojovali o tituly mistrů světa ve vodním slalomu. V roce 2018 se koná poprvé v Praze na trojském kanále a podruhé v České republice mistrovství Evropy.

Hvězdy současnosti

Po velmi úspěšně generaci závodníků konce minulého století a přelomu dalšího, jako byli Lukáš Pollert, Miroslav Šimek s Jiřím Rohanem, Marek Jiras s Tomášem Mádrem, Štěpánka Hilgertová, Irena Pavelková, Stanislav Ježek, navázali na jejich úspěchy v novém tisíciletí další mladí kajakáři a kanoisté. Silná současná generace kajakářů je zastoupena prvním mistrem světa z Prahy-Troje z roku 2013 a stříbrným z olympijských her v Londýně 2012 Vavřincem Hradilkem. Na něj navázal mladší z rodiny Prskavců Jiří ziskem titulu mistra světa z Londýna 2015, trojnásobným titulem mistra Evropy a bronzovou olympijskou medailí z Rio de Janeiro 2016. V roce 2017 překvapil Vít Přindiš ziskem historicky prvního vítězství českého kajakáře v celkovém pořadí Světového poháru ICF a stříbrem na mistrovství světa v Pau. Ve Francii ho překvapivě porazil týmový kolega Ondřej Tunka, který vybojoval titul mistra světa jako svůj první medailový úspěch z mezinárodních akcí.

Mezi kajakářkami si titul na mistrovství světa dokázala vybojovat Kateřina Kudějová v Londýně 2015. Velkým talentem se ukazuje i mladá kajakářka Amálie Hilgertová, která dosud sbírala medaile na juniorských šampionátech.

Na úspěchy singlkanoistky Kateřiny Hoškové (dnes Havlíčkové) navazuje další mladá kanoistka, Tereza Fišerová, stříbrná medailistka z mistrovství světa v Pau 2017.

V deblkánoích dlouhá léta sbírala medaile dvojice Jaroslav Volf a Ondřej Štěpánek, dvojnásobní olympijští medailisté a mistři světa z Prahy v roce 2006. Jejich svěřenci Jonáš Kašpar a Marek Šindler navázali bronzovou medailí z mistrovství Evropy v Tacenu 2017 a atakem až do předposlední branky na olympijské zlato v roce 2016 v Rio de Janeiru. Na rok 2018 ohlásili s koncem závodů kategorie C2 i konec své profesionální kariéry.

Připravili

Zuzana Trojáková a Milan Bílý

Slalomový stadion LOH Atény 2004

Slalomový stadion LOH Peking 2008

Štěpánka Hilgertová

Narozena 10. dubna 1968 v Praze

Závodní disciplína vodní slalom K1

HILGERTOVI

**Klanu Hilgertů
vévodí žena, Štěpánka**

Když se mezi našimi vodáky řekne LEGENDA, je téměř jasné, že řeč je o Štěpánce Hilgertové. A když se mluví o rodinných klanech, tak ten Hilgertů je na českých vodách hodně viditelný. Vedle olympijské vítězky z Atlanty 1996 a ze Sydney 2000 do něj jistě patří manžel Luboš, jejich syn rovněž Luboš, závodně jezdil i bratr Luboše st. Ivan a v současné době patří k našim největším talentům Ivanova dcera Amálie. Ale zakladatelem vodáckého klanu je Luboš Hilgert nejstarší.

Olympijská vítězka ze Sydney 2000

Sedmá olympiáda v řadě, v Rio de Janeiru, Štěpánce, která se předtím již stala babičkou, unikla. Ale její kariéra je obdivuhodná, na vrcholných světových akcích nechyběla přes tři desítky let a výčet

úspěchů je dlouhý, předlouhý. „Nedosáhla jsem sice na svůj tajný sen, i když jsem si uvědomovala, že jet posedmé na olympiádu není sen příliš reálný. Ale zároveň jsem měla pocit, že jsem obstála se ctí,“

Vítězná radost na LOH Sydney 2000

vzpomíná na duben roku 2016, kdy se rozhodlo, že na olympiádu nepojede. Definitivně ukončila svoji bohatou profesionální sportovní kariéru v závěru roku 2017 ve 49 letech, u vody zůstává i nadále, hodlá závodit na amatérské úrovni.

Z jejího pohledu byly nejkrásnější olympijské hry v Sydney, kdy po druhém zlatu skočil do vody její manžel a políbil ji. Moc ráda vzpomíná i na Londýn, protože vodáci

bydleli ve vesnici s ostatními sportovci, fandili si i na sportovištích a měli možnost se setkávat v Českém olympijském domě.

„Na obě své ‚zlaté‘ olympiády jsem odjela velmi dobře připravená. Otázkou bylo, zda tento výjimečný závod zvládnu i psychicky. Bylo to v obou případech náročné a pokaždé z jiného důvodu. V Atlantě jsem startovala s nálepkou té, co neumí zajat velké závody, bylo mi osmdvacet a ještě jsem žádnou velkou

+

medaili neměla. O čtyři roky později jsem naopak nastupovala v roli obhájkyně a favoritky, což byla velká porce zátěže navíc. Obě medaile tak mají svou hodnotu a svůj příběh,“ říká.

Život v peřejích v jejím případě zpomaloval běh času. Třeba před Londýnem 2012 jako by neslyšela poznámky, které provázely nominaci na její šesté olympijské hry. Nemá tam šanci, bude do počtu, tvrdili mnozí. A jak to dopadlo? Opět postoupila do finále a málem získala svoji třetí medaili. Skončila čtvrtá a zároveň tím umlčela všechny pesimisty a potvrdila, že v jejím případě pohled do občaneky neplatí. „Tu olympiádu jsem si dokázala opravdu užít, na její atmosféru nikdy nezapomenu. Už při přípravných kempech jsem si trať v Lee Valley zamilovala a moc jsem toužila zvládnout domácí nominaci mezi už tehdy velmi kvalitními mladšími kolegyňmi. Další postupný cíl byl připravit se co nejlépe na samotný závod. I když se mi semifinálová jízda moc nepodařila, do finále jsem dala všechno a ve svých 44 letech, se startovním číslem 4, jsem dojela čtvrtá,“ vzpomíná.

U vody poznala rovněž slalomáře Luboše Hilgerta, v osmnácti se stala jeho ženou a brzy i maminkou Luboše juniora. Na svém prvním mistrovství světa v roce 1989 skončila čtvrtá. V té době už snila o medaili z olympijské Barcelony 1992, kde dojela nakonec dvanáctá, pak následovalo dalších pět olympiád za sebou a nevyšlo to až s Riem. Domácí kvalifikace byla neúspěšná, po čtyřiaadvaceti letech skončila

LOH Atény 2004, páté místo

olympijská éra Štěpánky Hilgertové, postoupila tam podstatně mladší Kateřina Kudějová.

Emotivní pro ni byly hry v Pekingu v roce 2008, kde byla vlajkonoskou české výpravy při zahajovacím ceremoniálu. „Jít s českou vlajkou v čele celé výpravy na zaplněný ceremoniální stadion je výjimečná pocta a jsem za to moc ráda. Tu nabídku jsem totiž dostala už čtyři

LOH Peking 2008, deváté místo

roky předtím v Aténách, kde jsem se nakonec rozhodla zahájení nezúčastnit, protože bylo jen krátce před naším závodem a bylo by to velmi únavné. Uvědomovala jsem si, že taková šance se už nemusí opakovat. Měla jsem ale štěstí, a když jsem si vybojovala účast v Pekingu, byla jsem od ČOV opět oslovena,“ těší ji.

Neobvyklý a emotivní byl pro ni i závod Světového poháru, který se jel v Augsburgu v roce 2007. Kvůli dodatečné změně pravidel přišla o medailový post v celkovém hodnocení seriálu, ale nadmíru si pak vychutnala závod smíšených

hlídek, ve kterém poprvé v životě nastoupila se synem Lubošem, a společně oslavili suverénní vítězství. „Na program byl po individuálním závodě zařazen i netypický závod tříčlenných týmů složených z kajakáře, kajakářky a singlkanisty. Nastoupili jsme do něj se synem a kolegou z Dukly Tomášem Indruchem a díky skvěle vymyšlené taktice a navíc výborným individuálním výkonům jsme s výrazným rozdílem vyhráli i nad favorizovanými Němci,“ říká s odstupem let.

Od listopadu 2017 začala pracovat v České národní bance v odbořu společenských akcí. Trénovat

LOH Londýn 2012, čtvrté místo

bude nadále jako amatérka. „Přesto bych to nechtěla prezentovat jako konec kariéry, i když to z určitého úhlu pohledu asi konec je,“ řekla. „V novém zaměstnání jsem docela vytížená, organizace sportovních či společenských akcí je někdy pořádný záprah.“

„Snažím se alespoň občas do loděnice vracet. Pádlování mě stále baví, ovšem je otázkou, nakolik bude moje současná frekvence tréninků stačit na to, abych mohla mít stále obstojný pocit i ze závodních jízd. Proto nechávám rozhodnutí o tom, zda a do kterých závodů nastoupím, ještě otevřené. Momentálně platí stoprocentně jen to, že se na vodu vždy moc těším,“ dodala.

Luboš Hilgert nejst.

První z rodu se u vody objevil Luboš Hilgert nejstarší. Pochází z Brna, kde po válce měli skautský klub. V roce 1950 se po maturitě dostal do Prahy a náhodou někde objevil zmínku o skládacím kajaku. „Fascinovalo mě, že člověk může vzít loď na záda, někam odjet, tam si ji složí a sjede dolů. A hlavně k tomu nikoho nepotřebuje a vystačí si sám. A tak jsem si koupil kajak. Jednou jsme se s kamarádem omylem nachomýtlí ke kvalifikaci na mistrovství světa v Tacenu. Bylo to v Liptovském

Hrádku a my jsme se tam přihlásili. Tenkrát to bylo tak neformální, žádné přihlašování předem, ani se nás neptali, z kterého jsme klubu, prostě nás tam napsali a my jsme jeli. A to byl můj první slalomový závod. Od roku 1960 jsem byl v národním týmu, ale největším úspěchem byly domácí závody, protože na mistrovství světa, které se konalo jednou za dva roky, jsem měl hroznou smůlu. A jednou jsem byl mistrem republiky,“ vzpomíná zakladatel vodáckého sportu v rodině Hilgertů.